

Prédikáció a démon ellen

Talán most már megtanuljuk, megtanuljuk a vérünkkel is, az agyunkkal is, miképp születnek a balladák —

talán most már megtanuljuk, kikről íródnak a hősköltemények, a valószínűtlen eposzok,

talán most már megtanuljuk, hogy a hősök arca ismerős, hogy a hősök a gyávákkal egy napon születnek,

hogy a lényeges igazán *nem* mulandó,

hogy vannak másodpercek, amelyekben nemcsak újjászületni tudunk, hanem meghalni is újra meg újra, mert átéljük mások halálát, és mert vannak, akik meghalni is mernek másokért.

Vannak ilyen mélységes percei a létnek, amelyekben nemcsak az egyes ember néz szembe mindörökké megfényesedő tekintettel önmagával és igazságaival, hanem szembenézünk egyszerre mindannyian mindannyiunkkal, szembenéz a népnek nevezett hatalmas, eleven arc önmagával, hogy erőt meríthessen mindig újra önmagából és mindazokból, akik együtt — maga a nép.

Vannak pillanatok, amelyekben a derű megfeketedik. Vannak pillanatok, amikor megtanuljuk, hogy több erő lehet bennünk a nem-sugárzó Nap egyetlen szemhunyorítása alatt, mint amennyi erőt összesen kifejtettünk egész életünk minden addigi cselekvésében és gondolatában.

Megmozdult a föld, persze, megmozdult hatalmas erőfeszítéssel, évszázadok óta gyürkőzött neki ennek az egyetlen pillanatnak, hogy szembeszegüljön legyőzőivel, hogy letaszítson magáról — a megsemmisülésbe. Tudósok jelzik, milyen mélyről tört fel a Föld dűhe, száz kilométer mélyről tört fel, mert nem akart elvisselni bennünket a hátán, mert nem tudott belenyugodni, hogy győztünk.

És ez volt ugyanaz a pillanat is, amikor magunk is összeszedtük népnek nevezett erőnket, erőnket, amely gépeket teremtett magának — összeszedtük halál elleni erőnket, összeöntöttük hús palackokba vérünket, a halálnak ezt a vörös, erős, örök ellenzékét, összeöntöttük gondolatainkat és szeretetünket, mindent, ami jó bennünk — mert megtanultuk, hogy a démoni erőkkal szemben csak az győzhet, ami mindannyiunkban jó és szép és igaz.

Azon az éjszakán milliókban működött csodába illő világossággal és tisztasággal, a félelem legelső, ösztönös áramlókése után — a csudálatos, okos józanság.

Azon az éjszakán az autóbuszsofőrök nem rohantak haza a családjukhoz, és nem bújtak meg; és nem káromkodott egyetlenegy bukaresti autóbuszsofőr sem — azon az éjszakán reggelig dolgoztak önként, mind, és megálltak fölszedni az embereket; azon az éjszakán pillanatok alatt kint voltak az utcán katonák, pártaktivisták, diákok, hogy segítsenek bennünket okos és hősi cselekvésen.

A *pusztítás istene* olcsó isten; kit sem kapcsol hit őhozzá; a *pusztítás istene* hangtalan isten, mert senki sem hajlandó a szavát meghallani és meghallgatni. A *pusztítás istene* gyöngye isten, bárhogy rombolta is le egyetlen legyintésével a tizemeleteket. A *pusztítás istene* ördög: gyöngye isten, mert legyőzött isten. Mert mindig újra legyőzött isten. Minden alakjában, minden fondorlatában legyőzött isten — akkor is, ha paloták tucatjai hevernek most romban otromba lábainál. A *pusztítás istene* öreg isten — de az emberiség örökké fiatal. Csapott le ránk bár tűzzel, vassal, háborúkkal, pestissel, kolerával, mennykövel, lánggal, vízőzönnel! Tessék végiggondolni végtelen mérközésünket az időben, mérközésünket, amelynek neve történelem előtti idő vagy történelem — mindig mi győztünk, mindig a miénk lett a hatalom és a dicsőség.

Most ismerős arca van a hősöknek és a halottaknak. Ismerős arca van persze a lerombolt világnak is, mert a háborús emlékek szeme is ránkmered, mert az árvizek fekete tükre is mintha felcsillanna abból a látás, földalatti mélyből, amely megmozdult ellenünk — de a hősök arca, a hősök mozdulatlan arca, a hősök mulandóságban is örökkévaló arca is ránk néz mindenünnen, ahol meg kell küzdenünk nemcsak azért, hogy az élők éljenek és túléljenek, hanem azért is, hogy ne szégyenkezzünk soha ezért az éjszakáért.

Ránkoltotta a világot a Föld, elmozdította lábunk alól fölszínét — a talajt; és zuhant minden, ember és épület és ház; és hadd tegyük hozzá, az előítéletek, az emberek közötti mesterséges határok is elzuhantak nyomban — és higgyétek el ebben a szörnyűségben szemtanúnak és a szemtanúknak: most tűnt ki, hogy jók vagyunk — jobbak vagytok, erősebbek vagytok, ellenállóbbak vagytok, bátrabbak vagytok, mint ahogyan azt a legsebbe szívű költő is gondolta volna.

És hadd tegyem hozzá, miközben tovább kavarodnak a földön inneni és túli

